

Силы и дѣйствователи,

§. 12. Мы имаме вещество-то за самонедѣлтелно, та отъ самосебе то не може да сѣ измѣнава, а глѣдаме, че тѣла-та измѣнавать сѣстоаніе-то свойства-та и положеніе-то си. Тѣмъ измѣненіа трѣбва да ставать отъ нѣкаквѣхъ причинѣхъ. Всякаква причина, отъ кождо става нѣкакво явленіе, наричаса сила, или дѣйствователь.

Сѣщность-та на силы-ты и дѣйствователи-ты е още скрыта отъ насъ, а познаты сѣ намъ само тѣхны-ты дѣйствіа, та по нихъ дѣлимъ всички-ты дѣйствователи на два рада: 1.) притяженіе всемірно, или обще, и 2.) весьма тѣньки вещества: теплота, свѣтъ, магнетизмъ и электричество.

Притяженіе всемірно е такава сила, отъ кождо всички-ты части въ вещество-то взаимно сѣ теглать да сѣ сближать една съ другѣхъ. Таа сила сѣ показва въ различни явленіа и спорадъ тѣхъ пріима наименованіа таготѣніе, тяжесть и притяженіе частично.

Таготѣніе наричаме онска дѣйствіе отъ всемірно-то притяженіе, отъ което небесны-ты тѣла сѣ въ движеніе вѣчно и неизмѣнно.

Отъ тяжесть-тѣхъ земны-ты тѣла сѣ теглать камъ срѣдсточию-то въ земь-тѣхъ, и оттова падать на земь-тѣхъ, кога не сѣхъ подпрены.

Отъ частично-то притяженіе частици-ты въ тѣла-та сѣ теглать взаимно, кога сѣ весьма близо една до другѣхъ. Притяженіе-то частично сѣ нарича сцѣпленіе, кога дръжи скачены частици еднаквы, а средство, кога сѣхъ одинава атомы различны.